

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

જિનિયા કેઓટિન અને અન્યો

વિરુદ્ધ

કુમાર સીતારામ માંઝી અને અન્ય.

૨૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૨

[દોરાઈસ્વામી રાજુ અને શિવરાજ વી. પાટીલ, ન્યાયમૂર્તિ]

હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫-કલમ ૧૬ (૩)-ગેરકાયદેસર બાળકને યોગ્ય રીતે વારસો મેળવવાનો અધિકાર-આગ્રહ કરો કે અધિકાર માત્ર તેમના માતાપિતાની મિલકત સુધી મર્યાદિત ન હોવો જોઈએ, પરંતુ યોગ્ય રીતે સહભાગી થવા માટે પણ હોવો જોઈએ-કારણ કે જોગવાઈઓ આવા બાળકના અધિકારને ફક્ત તેના માતાપિતાની સંપત્તિ સુધી મર્યાદિત કરે છે, આવા બાળકને કોઈપણ અન્ય અધિકારો આપવો એ જોગવાઈમાં હિંસા કરવા સમાન હશે.તે અર્થઘટનની આડમાં આ વિષય પર અદાલતને નકારી કાઢવા સમાન પણ હશે.

વિભાજનના દાવામાં, ગેરકાયદેસર લગ્નથી જન્મેલા બાળકોને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેમના માતાપિતાની મિલકતમાં તેમના યોગ્ય હિસ્સાનો દાવો કરવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો હતો, જેને પ્રથમ અપીલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું.

આ અદાલતને કરેલી અપીલમાં અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે એકવાર ૧૯૭૬ના કેન્દ્રીય અધિનિયમ ૬૮ દ્વારા સુધારેલ કલમ ૧૬ હેઠળ રદબાતલ અને ગેરકાયદેસર લગ્નથી જન્મેલા બાળકોને ખાસ કરીને સુરક્ષિત કરવામાં આવ્યા પછી, પૂર્વજોની સહ-વારસાગત મિલકતમાં પણ વારસા માટેના દાવાઓને સ્વીકારીને કાયદેસર લગ્નમાં પત્નીથી જન્મેલા બાળકોની સમકક્ષ સમાન વ્યવહારથી તેમને નકારી કાઢવાનું કોઈ વાજબીપણું નથી; અને કાયદાની કલમ ૧૬ (૩) ની જોગવાઈઓનો પણ સંજોગો અને વારસાગત સંપત્તિના અધિકારના સંદર્ભમાં કાયદાના ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને અર્થઘટન કરવું જોઈએ, જેમ કે કાયદાથી જન્મેલા બાળકો. લગ્નપ્રસંગ.

અરજી નામંજૂર કરતાં કોર્ટે

ઠરાવ્યું: જો કે હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૬ બાળકોને કાયદેસર બનાવવા માટે ઘડવામાં આવી હતી, જેઓ અન્યથા ગેરકાયદેસર બનવાથી પીડાતા હતા, તે જ સમયે તે પેટા-કલમ (૩) માં સ્પષ્ટપણે બિન-અવરોધક કલમ સાથે જોગવાઈ કરીને સ્પષ્ટ રીતે જોગવાઈ કરે છે કે પેટા-કલમ (૧) અથવા પેટા-કલમ (૨) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ લગ્નના કોઈપણ બાળકને પ્રદાન કરવા તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવશે નહીં, જે રદબાતલ અને રદબાતલ છે અથવા જે કલમ ૧૨ હેઠળ ડિક્કી ૯ એફ દ્વારા રદ કરવામાં આવે છે, "માતાપિતા

સિવાયના કોઈપણ વ્યક્તિના મિલકતમાં અથવા તેના પરના કોઈપણ અધિકારો, કોઈ પણ કિસ્સામાં, પરંતુ આ અધિનિયમ પસાર કરવા માટે, આવા બાળક તેના માતાપિતાનું કાયદેસર સંતાન ન હોવાના કારણે આવા કોઈપણ અધિકારો ધરાવવા અથવા પ્રાપ્ત કરવામાં અસમર્થ હોત. વિધાનસભાના આવા સ્પષ્ટ આદેશના પ્રકાશમાં, આવા બાળકો માટે કોઈ જગ્યા નથી કે જેઓ કલમ ૧૬ ને કાયદાની કલમ ૧૬ ને લાગુ કરવાના માત્ર ઉદ્દેશ અથવા હેતુ સાથે તર્કની કોઈપણ અનુમાનિત અથવા અનુમાનિત પ્રક્રિયાનો આશરો લઈને તેમાં કલ્પના કરવામાં આવી છે તેના કરતાં વધુ કોઈપણ અધિકારોને ગેરકાયદેસર તરીકે બ્રાન્ડ કરવામાં આવ્યા હોત, પરંતુ તે કાયદામાં વ્યક્ત કરેલી ઈચ્છા વિરુદ્ધ પણ અર્થઘટનની આડમાં આ વિષય પર અદાલતને બરતરફ કરવા સમાન હશે.[૬૯૨-G-H; ૬૯૩-A, B, C]

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૧૯૯૫ની સિવિલ અપીલ નંબર ૭૨૪૭.

૧૯૯૧ના એસ. એ. નંબર ૩૧૫માં પટણા હાઈકોર્ટના ૨૦.૧૨.૧૯૯૧ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે લક્ષ્મી રમણ સિંહ.

પ્રતિવાદીઓ માટે એચ. એલ. અગ્રવાલ અને કે. કે. ગુપ્તા (એન. પી.).

કોર્ટનો ચુકાદો ડી. રાજુ, જસ્ટિસ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

વાદી (અહીં પ્રથમ પ્રતિવાદી) એ અનુસૂચિ અે થી ડીમિલકતોમાં ૧/૬મો હિસ્સો અને અનુસૂચિ E મિલકતોમાં ૧/૩ હિસ્સો હોવાનો દાવો કરતો દાવો દાખલ કર્યો હતો. રેકૉર્ડ પરની નિર્ધિવાદ હકીકતો પરથી, પૂર્વજોની મિલકતો સૌપ્રથમ સહદેવ માંઝી, તેમના ભાઈ મહાદેવ માંઝી (પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨) વચ્ચે વહેંચવી પડશે. અને તેમની માતા દુખાની કેઓટિન (પ્રતિવાદી નંબર ૭) દરેકને એક તૃતીયાંશ હિસ્સો મળે છે. સહદેવ માંઝીના એક તૃતીયાંશ હિસ્સામાંથી, મિલકતોને ફરીથી ચાર ભાગમાં વહેંચવામાં આવશે, જેમાં દરેકને એક તૃતીયાંશ હિસ્સો મળશે. પ્રતિવાદીઓ ૮ થી ૧૧ એ હકીકતને કારણે કોઈ પણ હિસ્સા માટે હકદાર હોવાનું કહેવાય છે કે પ્રથમ પ્રતિવાદીના ૮મા પ્રતિવાદી સાથેના લગ્ન તેની પ્રથમ પત્ની શ્રીમતીના કારણે રદબાતલ હતા. કમલી દેવી જીવતી હતી અને પ્રથમ લગ્ન હજુ પણ અસ્તિત્વમાં હતા. હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ લાગુ થયા પછી પ્રથમ પ્રતિવાદીના ૮મા પ્રતિવાદી સાથે બીજા લગ્ન-પુનર્લગ્ન માન્ય ન હોઈ શકે. વિદ્વાન બીજા વધારાના ગૌણ ન્યાયાધીશ, દુમકાએ દાવાની મિલકતોમાં વાદીના ૧/૩ માંથી ૧/૪ હિસ્સા માટે ૧૯૭૫ ના શીર્ષક દાવો નંબર ૪૦ (૧૯૮૩ ના ૩) માં ૨૭.૯.૧૯૮૩ પર પ્રારંભિક હુકમનામું પસાર કર્યું હતું, જે પ્રથમ પ્રતિવાદીના હિસ્સાને ફાળવવામાં આવ્યું છે. વિદ્વાન બીજા વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ, દુમકા સમક્ષ ૧૯૮૩ની શીર્ષક અપીલ નંબર ૪૩માં અપીલ પર, વિદ્વાન પ્રથમ અપીલ ન્યાયાધીશે તેમના તારીખના ૧૩.૭.૧૯૮૦ ચુકાદા દ્વારા એવું પણ માન્યું હતું કે પ્રથમ પ્રતિવાદીએ ૧૯૫૭ પછી ૪ ૮મા પ્રતિવાદી સાથે પુનર્લગ્ન કરી શક્યા હોત, જ્યારે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૮ હેઠળ ગુના માટે તેની સામેના ફોજદારી કેસમાં નિર્દોષ જાહેર કરવાનો ચુકાદો પસાર થયો હતો.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદીને દાવો એ થી ડી અનુસૂચિની મિલકતોમાં અને સહદેવના બાળકોમાં ૧ લાખ હિસ્સાનો હકદાર ઠેરવવામાં આવ્યો હતો, જોકે શ્રીમતી. જિનિયા કેઓટિનને હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૬ (૩) ની કલમ ૧માં સહ-પક્ષીય મિલકતમાં કોઈ પણ હિસ્સા માટે હકદાર ઠેરવવામાં આવ્યા ન હતા, જો કે તેઓ તેમના માતાપિતાની મિલકતમાં તેમના યોગ્ય હિસ્સા માટે હકદાર હોવાનો દાવો કરી શકે છે.ઉપરોક્ત અપીલની પેન્ડન્સી દરમિયાન સહદેવ માંઝીનું અવસાન થયું હતું અને પરિણામે તેનો લમો હિસ્સો તેના તમામ વારસદારો-વાદી, પુત્રી, પ્રતિવાદી નંબર ૬, માતા, પ્રતિવાદી નંબર ૭, પત્ની પ્રતિવાદી નંબર ૫ અને તેના પુત્રોને સોંપવામાં આવ્યો હતો. જિનિયા કેઓટિન, એટલે કે પ્રતિવાદી નંબર ૮, ૧૦ અને ૧૨ અને અપીલકર્તા નંબર ૭.સહદેવ માંઝીના જીવનકાળ દરમિયાન પણ પ્રતિવાદી . નં. ૧૧ મૃત્યુ પામ્યો હોવાથી, તે કોઈ પણ હિસ્સાનો હકદાર નહોતો. સહદેવ માંઝીના આઠ વારસદારોમાંથી દરેકને ઉપરોક્ત ૧/૮મા હિસ્સામાંથી ૧/૭૨ ના સમાન હિસ્સાનો વારસો મેળવવાનો હક હતો. તેથી, વાદીને એ થી ડી અનુસૂચિમાં સમાવિષ્ટ સહ-પક્ષીય મિલકતમાં રૂ.૧૭૨ બરાબર ૧/૮ ભાગનો હકદાર ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત શરતો પર અને દર્શાવેલ હદ સુધી અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. અસંતુષ્ટ, બીજી પત્ની અને તેના બાળકોએ ૧૯૯૧ની એસ. એ. ૩૧૫ માં પટના હાઈકોર્ટ સમક્ષ બીજી અપીલ પર આ બાબતનો પીછો કર્યો હતો.આ અપીલ રૂ.૧૨.૧૯૯૧ પર ફગાવી દેવામાં આવી હતી.તેથી, આ અદાલત સમક્ષ તેમના દ્વારા ઉપરોક્ત અપીલ કરેલ છે.

અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ શ્રી લક્ષ્મી રમણ સિંહે નીચેની અદાલતો સમક્ષ લેવામાં આવેલા વલણને પુનરાવર્તિત કરતી વખતે ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે એકવાર ૧૯૭૬ના કેન્દ્રીય અધિનિયમ ૬૮ દ્વારા સુધારેલ કલમ ૧૬ હેઠળ રદબાતલ અને ગેરકાયદેસર

લગ્નથી જન્મેલા બાળકોને ખાસ કરીને સુરક્ષિત કરવામાં આવ્યા પછી, પૂર્વજોની સહ-વારસાગત મિલકતમાં પણ વારસા માટેના દાવાઓને સ્વીકારીને કાયદેસર લગ્નમાં પત્નીથી જન્મેલા બાળકો સાથે સમાન વ્યવહાર કરવાનો ઇનકાર કરવાનું કોઈ વાજબી કારણ નથી. વિદ્વાન વકીલે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ માટે એકથી વધુ પત્ની રાખવા માટે કોઈ પ્રતિબંધ નથી અને તે ઉપરોક્ત કાયદાના આધારે આવા લગ્ન ગેરકાયદેસર અથવા રદબાતલ બની ગયા છે, એકવાર વિધાનસભાએ કલમ ૧૬ના સુધારા દ્વારા આવા રદબાતલ લગ્નથી જન્મેલા બાળકોને કાયદેસર બનાવવા માટે પસંદ કર્યા પછી, પ્રતિબંધમાં છૂટછાટ આપવી જોઈએ અને કલંકને નાબૂદ કરવો જોઈએ જેથી સંતાનને તમામ હેતુઓ માટે કાયદેસર બનાવી શકાય અને તેથી, કાયદાની કલમ ૧૬ (૩) ની જોગવાઈઓનો પણ સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં રાખીને અર્થઘટન કરવો જોઈએ. અને મિલકતનો વારસો મેળવવાના અધિકારના સંદર્ભમાં કાયદાનો ઉદ્દેશ અને હેતુ પણ કાયદેસરના લગ્નમાંથી જન્મેલા બાળકોની જેમ જ છે. તેનાથી વિપરીત, શ્રી એચ. એલ. અગ્રવાલે સમાન બળ સાથે દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ પત્ની અરજીનો સ્વીકાર એ અધિનિયમ બીને ફરીથી લખવા સમાન હશે જેણે કલમ ૧૬ (૩) માં સ્પષ્ટ રીતે કાયદાકીય આદેશ વ્યક્ત કર્યો છે અને તેથી, આ સંબંધમાં નીચેની અદાલતો દ્વારા લેવામાં આવેલા સહવર્તી દૃષ્ટિકોણમાં કોઈ અપવાદ લઈ શકાય નહીં.

અમે બંને બાજુના વિદ્વાન સલાહકારની રજૂઆતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે. હિંદુ મેરેજ એક્ટમાં મેરેજ લોઝ (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૭૬ના આધારે મહત્વપૂર્ણ ફેરફારો કરવામાં આવ્યા હતા, જે ૨૭.૫.૧૯૭૬ થી અમલમાં આવ્યા હતા. સામાન્ય કાયદા હેઠળ, કાયદેસર ગણવામાં આવતા બાળકનો જન્મ કાયદેસર લગ્નમાં જ થવો જોઈએ. જો લગ્ન પોતે જ વૈધાનિક

પ્રિસ્કિપ્શનોના ઉદ્ધંધનને કારણે રદબાતલ હોય, તો આવા લગ્નથી જન્મેલા કોઈપણ બાળકની અસર, દર વર્ષે, અથવા પક્ષકારોના જન્મેલા બાળકોને ગેરમાર્ગે દોરવાની અથવા રદ કરવાની અસર થશે. બહુપત્નીત્વ, જે ભૂતકાળમાં હિંદુઓમાં સ્વીકાર્ય અને વ્યાપક રીતે પ્રચલિત હતું અને સમાજ પર ખરાબ અસરો હોવાનું માનવામાં આવતું હતું, તેને સંસદના આદેશ દ્વારા હિંદુ લગ્ન અધિનિયમ, ૧૯૫૫ લાગુ કરીને સમાપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું. બાળકોની કાયદેસરની સ્થિતિ જે તેમના માતાપિતા વચ્ચેના લગ્નના માન્ય અથવા રદબાતલ હોવા પર ખૂબ જ નિર્ભર હતી, આમ માતાપિતાના કાર્યને ચાલુ કર્યું જેના પર નિર્દોષ બાળકની કોઈ પકડ અથવા નિયંત્રણ નહોતું.પરંતુ, તેમાં કોઈ દોષ ન હોવાને કારણે, નિર્દોષ બાળકને ગેરકાયદેસર ગણાવીને જીવનમાં અને સમાજની નજરમાં કાયમી પીછેહઠ સહન કરવી પડી હતી. એક મહાન સામાજિક દુષ્ટતાનો અંત લાવવા માટે કલમ ૧૬ લાગુ કરવામાં ખરેખર વિધાનસભાનું પ્રશંસનીય અને ઉમદા કાર્ય.તે જ સમયે, કાયદાની કલમ ૧૬, બાળકોને ગેરકાયદેસર હોવા છતાં, કાયદેસર ગણવા માટે કાલ્પનિક નિયમની રચના કરતી વખતે, લગ્ન રદબાતલ અથવા રદબાતલ હોવા છતાં, તેની અરજીને મર્યાદિત કરવાનું પણ પસંદ કર્યું, જ્યાં સુધી આવા બાળકો દ્વારા ઉત્તરાધિકાર અથવા વારસો માત્ર માતાપિતાના પ્રોપે ૧ ની બાબતમાં છે.

જ્યાં સુધી કાયદાની કલમ ૧૬ની વાત છે, જો કે તે બાળકોને કાયદેસર બનાવવા માટે ઘડવામાં આવી હતી, જેઓ અન્યથા ગેરકાયદેસર બનવાથી પીડાય છે, તે જ સમયે તે પેટા-કલમ (૩) માં સ્પષ્ટ રીતે બિન-અવરોધક કલમ સાથે જોગવાઈ કરીને જોગવાઈ કરે છે કે પેટા-કલમ (૨) ની પેટા-કલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ લગ્નના કોઈપણ બાળકને પ્રદાન કરવા તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવશે નહીં જે રદબાતલ અને રદબાતલ છે અથવા જે કલમ

૧૨ હેઠળ રદબાતલ હુકમનામા દ્વારા રદ કરવામાં આવે છે, માતાપિતા સિવાય કોઈ પણ વ્યક્તિના મિલકતમાં અથવા તેના કોઈપણ અધિકારો કોઈ પણ સંજોગોમાં, પરંતુ આ અધિનિયમ પસાર કરવા માટે, આવા બાળક તેના માતાપિતાનું કાયદેસર સંતાન ન હોવાના કારણે આવા કોઈપણ અધિકારો ધરાવવા અથવા પ્રાપ્ત કરવામાં અસમર્થ હોત. વિધાનસભાના આવા સ્પષ્ટ આદેશના પ્રકાશમાં, એવા બાળકો માટે કોઈ જગ્યા નથી કે જેઓ કલમ ૧૬ સિવાય, કાયદાની કલમ ૧૬ લાગુ કરવાના માત્ર ઉદ્દેશ અથવા હેતુનો આશરો લઈને, તર્કની કોઈપણ અનુમાનિત અથવા અનુમાનિત પ્રક્રિયાનો આશરો લઈને તેમાં કલ્પના કરવામાં આવી હોય તેના કરતાં વધુ કોઈપણ વધુ અધિકારોને ગેરકાયદેસર તરીકે બ્રાન્ડ કરવામાં આવ્યા હોત. આવું કરવાનો કોઈપણ પ્રયાસ એ કાયદાની કલમ ૧૬ની પેટા-કલમ (૩) માં ખાસ કલમ કરવામાં આવેલી જોગવાઈ પર હિંસા કરવા સમાન જ નહીં, પરંતુ અર્થઘટનની આડમાં આ વિષય પર ફરીથી કાયદો ઘડવા સમાન પણ હશે, જે કાયદામાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલી ઈચ્છા વિરુદ્ધ પણ હશે. પરિણામે, અમે અપીલકર્તાઓ વતી રજૂઆતોને સ્વીકારવામાં અસમર્થ છીએ.નીચેની અદાલતો દ્વારા લેવામાં આવેલા દ્રષ્ટિકોણને આ અપીલમાં અમારા હસ્તક્ષેપની માંગ કરવા માટે કોઈ ગંભીર નબળાઈથી પીડાય તેવું ગણી શકાય નહીં.

તેથી અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તેને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

કોઈ ખર્ચ નહીં.

કે. કે. ટી. અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.